

A TÍA REMEDIOS

Dos novos sobriños que se quedaran a vivir en Portonovo, ningún coñecera á tía Remedios, que se foi coa súa nai ao Brasil cando tiña catorce anos. De cando en vez a tía Remedios, mandaba algún diñeiro, recomendando que o máis del o gastasen en amañar a casa e mercar millores vacas.

Tamén mandaba roupas para as sobriñas, uns traxes de falda longa e plisada mui bordados, dunha moda tan pasada, que a modista volvíase tola para acordalos coa moda nova dos figuríns, e co que as sobriñas procuraban ver co que se levaba, cando viaxaban a Pontevedra. Unha vez, a tía Remedios mandou por un de Pontecaldelas un reló de ouro para o sobriño máis vello, e un fonógrafo que deu que pasar na Aduana de Vigo. O fonógrafo era de grande buguina, como os dos anuncios de «La Voz de su Amo».

Pouco despois de mandar o fonógrafo e uns diñeiros para que mercasen unha mecedora para as sestas, anunciou que chegaría para a Peregrina. E chegou. Pasara corenta anos de doncela de gardarroupa, primeiro, e de asistente de chaveiro o resto da súa estadía no Brasil, na casa dunha condessa que somentes saía á rúa en berlina de cabalos, levando a carón da porta dereita un lanceiro montado, con casaca verde e casco de plumas. Vivían nun pazo que está a dez leguas de Río de Janeiro, no medio dun campo rodeado de palmeiras. Cando se finou a condessa desfíxose a casa, e así a tía Remedios puido voltar a Portonovo.

Era unha muller miúda, mui morena, falando un mui gracioso brasileiro, e por disposición testamentaria da condessa, obrigada o resto da súa vida a vestir a batista rosada con adorno de encaixes negros. Recollía o pelo nun grande moño. Traguía no equipaxe, herdo da condessa, un can, o canciño Napoleón. Era un lanudo branco, pequeniño, de carta e media de longo, o fuciño azul e os ollos dourados. Vaia, o ollo esquerdo dourado, redondo como unha moeda de ouro cortada pola raia negra da pupila, e o dereito tíñao postizo, que o perdera nun accidente, e no seu lugar puxéranlle un axóuxere. Un axóuxere de ouro. O canciño despertaba sudando, ollaba por onde andaría a condessa, e entón, ao mover a cabeza o axóuxere cantaba. A condessa, entón, mandaba que lavasen a Napoleón.

Cando chegou a tía Remedios, toda a vecindade acudiu a admirar o canciño. Este miraba co seu único ollo aos presentes, erguendo despacio e con moito cuidado a cabeciña, e era certo o que decía a tía Remedios, que buscaba, cando había visita, que non sonase o axóuxere do ollo dereito. Estaba educado neso, para non avisar en balde á señora condessa. Nembargantes, agora, en Portonovo, algunha que outra vez erguía a cachola, inqueda, e dáballe tres ou catro sacudidas. O axóuxere sonaba, e entón a tía Remedios acudía a aloumiñalo, dáballe unha galleta, e recomendáballe calma.

O canciño deixábase sosegar, e volvía á súa inacabable sesta, pasando a lingua roxa polo fuciño azul celeste. A tía Remedios explicaba entón ao sobriños:

—¡Está vendo á difuntiña nos xardíns do outro mundo!

E entón Napoleón, que parecía dormido de todo, pero que estaba escoitando á tía Remedios, daba dous síes seguidos co axóuxere de ouro, confirmando o que decía a antiga asistente de chaveiro da señora condessa de Itaquimí, que santa groria haxa.